

BRÁDLI BÉLA

A kódfejtő

Szívesen ment a nagymamához, a Marek József utcába, bár nagymama még mindig Elemér utcát mondott. Itt finom nyugalom vette körül. A négy szobás polgári lakást lefalazták, nagymamának szoba, konyha és egy pici spejz jutott. A WC is a gang túlsó felén volt. Nagypapa meghalt, a lányok férjhez mentek, nagymamának ez elég volt. A régi lakás nagyobbik részét társbérletbe két családnak kiutalták.

A bejárati ajtó hosszú, keskeny konyhába vezetett. Inkább tűnt szobához vezető folyosónak – két oldalán bútorokkal –, mint konyhának, pedig előszoba és fürdőszoba is volt. Balra zománcozott falikút, sárgaréz csappal, jobbra hokedlin lavór. Törülközők a vajsárga konyhaszekrény oldalára csavarozott kis kampókon lógtak. Tulajdonképpen nem is konyhaszekrény volt, hanem egy szebb időket látott háromrészes előszobaszekrény. Bejárati ajtóhoz eső részben a kabátot, az utcai cipőjét tartotta. A középső tükrös, és a szoba felőli harmadik részben edények, tányérok, poharak, konyhai kellékek voltak, még a mosogató vándling is elfért. Szemben a kihúzható ovális asztal, valaha egy tágas ebédlő része lehetett, végein egy-egy ülőhellyel. A szoba felőli végén, kényelmes vesszőből font karosszék, meleg takaróval bélelve.

Vendéget nem fogadott, talán csak Klein néni az első emeletről, akivel mindig vittek egymásnak kóstolót a frissen sült buktából, és a Rózsák terei templom idős plébánosa volt kivétel, aki a múlt bizalmából rendszeresen meglátogatta néhány hívét egy süteményre. Ezekben az években nagymama már nem járt misére, lányai és mindkét veje fontos állásban voltak.

A plébános úr halkán kopogott, megvárta, míg nagymama kinyitja az ajtót, számára idegen szavakkal köszöntek egymásnak. Fáradt öltönye alatt, a papi ing fekete gallérján, valami különös erőt sugárzott a kolláré hófehér csíkja. Nagymama mélyen nyúlt a tükrös szekrény polcai közé, hátulról két rózsamintás kistányért vett elő, egyiket a tisztelendő úr elé tette, mellé szalvétát, a másikra kopott, Gerbeaud feliratú fadobozból, az előre megsütött linzerkarikákból kis piramist épített. Magának csak egy szalvétát tett, talán mert ezzel jelezte, hogy Isten szolgálja nem hivalkodhat, vagy csak azért, mert már nem volt több a Viktória készletből, amit még Morvaországából hozott, ahol a monarchia idején geográfiát tanított. Plébános úr aranysárga fényes szelencét vett elő a zsebéből, kistányér közelébe tette, aranszegélyes kendőcskével letakarta. Az asztal két végén lévő székeket elfoglalták, neki már nem maradt hely.

Örült a plébános úrnak, mert birtokba vehette a szobát. Először a két ablak közötti kis toalett tükörhöz ült, a muskátlikon átszűrődő fény két oldalról érte arcát. Bátortalan mozdulattal nyitotta ki az apró dobozt, nehogy a púder kiszóródjon. Pamacssal arcának két oldalát puhán megpaskolta, fejét jobbra, balra forgatva nézgette magát a tükörben. Meg volt elégedve. Mélyet szippantott a 4011-es kölniből, mielőtt átült a nagypapa karcsú, faragott lábú íróasztalához. Tetején felhajtható fedelű márvány tintatartó, benne tisztára mosott üvegcsse, fiókjában hegyesre faragott Kohinor ceruzák, és néhány Magyar Nemzeti Bank Rt. fejléces papír. Először rajzolt valamit, majd a kényelmes karosszékben hátradőlve sokáig nézte nagymama ágya feletti képen Szűz Máriát a kisdeddal. Széles, levélmintás, óarany színű keretben függött. Az akasztós szekrény aljában cilinder várta, hogy visszatér az ő méltósága. Kivette dobozából és a mellette lévő kis kefével egy irányba keféltette rövid szőrét. Nagyon szerette a tetején, mint órarugót felhúzni, körbeforgatni a kefét. Amikor kész volt, ablakhoz vitte, billegettette és hosszan nézte, ahogy tetején csillogva fut körbe-körbe a fénycsíkok.

A nyitott ajtón beszűrődő beszélgetést bár hallotta, de mintha kódolva lenne, nem értette. A plébános úr mély, nyugalmat sugárzó hangon beszélt, de ismerős és ismeretlen szavak keveredtek, neki nem állt össze egy történet, mint amikor az elalvás előtti mesét hallgatta. A látogatás vége felé mindketten felálltak, nagymama átment az asztal túlsó végéhez, megállt a plébános úr előtt, aki a kendő alól kivette a sárgán csillogó szelencét, felpattintotta tetejét, és egy kis fehér ostyát vett elő. Jobb kezének mutató és hüvelyk uja közé csípve felemelte, kis keresztet rajzolt vele a levegőbe.

– Krisztus teste – és nagymama kinyújtott nyelvére tette.

– Ámen.

Ősz kezdetétől gyakrabban ment a nagymamához, kötelességének érezte, hogy a pincéből felvigye a német brikettet, ráadásul szerette a sparhelt alá katonás rendbe rakni, mindig a rekord felirattal felfelé. Mire kezét mosott a falikút hideg vizében, addigra nagymama teát készített, ügyelve arra, hogy a lánykori nevének kezdőbetűivel díszesen vésett DN monogramos ezüstkanalat keresse ki a „modern” alumínium evőeszközök közül. Csak néhány kiskanál maradt meg a készletből, a nagyobb darabokat, még a háborúban élelemre, tűzifára cserélte.

– Elmegyünk a templomba.

Nagymama ezt mindig határozottan, szinte parancsolóan mondta. Tudta, hogy ez utazást jelent a távoli pasaréti templomba. Nem misére, csak úgy, a templomba. Lett volna gyalogsétányira, akár két templom is, de nagymama ezekbe a templomokba már nem járt. Évtizedek óta lakott a VII. kerületben, itt mindenki ismerte.

Mindig gondosan készült az útra. A hajsütő vasat az egyszerű kétlángos gáztűzhelyen melegítette, de vigyázott, sem túl forró, sem túl hideg ne legyen, mert ha meleg akkor égeti, ha hideg, akkor nem ondolálja jól a haját. Nyugodt, szép vonalú ar-

cának két oldalán a fehér hajfürtök már sárgába hajlottak. Sötét, anyagában mintás blúzát hófehér csipkegallérral, és bróssal díszítette.

Csak a háztömböt kellett megkerülni. Jobbra a Nefelejcs utcába, és újra jobbra a Dembinszky utcában volt a megálló. Az összegyűlt emberek vállvetve nyomakodtak az ajtóhoz, hogy a buszon ülő kalauznál megvegyék jegyüket, és még ülőhelyhez jussanak, de nagymamát az unokával néha előre engedték. Budán, különösen a Moszkva tér után, mintha megváltozott volna a közönség. A lóden kabátok között, jól szabott felöltőben, fodrászolt embereket is lehetett látni, és a megállóban sem volt tülekedés.

A templomba midig nagymama lépett be először. Fejét kicsit előre hajtva, keresztet vetett és térdbiccentéssel jelezte, hogy féltérdre ereszkedne, de már nem megy. Fejét felemelte és tisztelet fékezte lépésekkel, ahhoz a padhoz indult, melyet legkevésbé ér a fény. Retiküljéből elővette az agyonhasznált olvasót, két kezével összefogva az ölében tartotta. A templom neszajos csendjében szótlánul ültek egymás mellett. Alkalmanként csak két, három ember ült a padokban, de legtöbbször csak ők ketten.

Nagymama biztosan Istennel beszélget – gondolta, de ő unatkozott. Kereste Istent, de nem találta, pedig itt kell lennie a templomban, vagy a nagymamában van? Nézte az örökméceszt, a templom egyszerű, mégis szép vonalait, és pusztán időtlésből olvasta a karcsú oszlopokon elhelyezett feliratokat. Sejtette, hogy fontos üzenetek, mivel az alsó osztályok legmagasabbikába járt, ismerte a betűket, szavakat, de jelentésüket csak a képzelete adta. Előfordult, hogy egy felirat mást jelentett az egyik héten, és mást a másikon. Általában elégedett volt a „megfejtéssel”, de az egyik felirattal nem tudott megbirkózni.

„Boldogok a lelki szegények mert övük a mennyek országa”

Miért? Miért? – tette fel magának a kérdést unos-untalan, de ésszerű választ sosem talált. Amikor nagymama a pad előtti térdeplőre ereszkedett, összekulcsolt kezére hajtotta homlokát, tudta, hogy a Miatyánkot mondja, és nemsokára indulnak.

Egyik alkalommal hazafelé az 5-ös buszon megkérdezte:

– Miért lelki szegényeké a mennyek országa?

Nagymama gondolkozott, alig észrevehetően körülnézett, előttük, és mögöttük már két sorban ültek az emberek.

– A te világodban erre nem lesz szükség. Inkább elmondom, hogy hol van a Pocatepetl. Ezzel talán előbbre jutsz.

Szerette volna megtudni, de felállt és átadta helyét a felszálló idős asszonynak.

Nagymama csendben, békével halt meg. A pasaréti templom távolba vészett.

A múltó évek elhasznált évtizedekké dagadtak, kijárta iskoláit, végezte munkáját, ünnepélyes polgári esküvője után nevelte gyerekeit. Az óarany keretes képet ő örökölte, de a Szűz Mária képet kivette, és tükröt szereltetett a helyére. Ez praktikusabb volt a kisvárosi panellakásban. Templommal sem szakadt meg a kapcsolata, karácsonykor gyerekekkel betértek megnézni a betlehemet, vagy puha tavaszi nap-

sütésben megnézték a zászlóktól díszes húsvéti körmenetet. Gyermekei esküvőjét, fájó temetéseket is mind templomon keresztül intézte, ezeket hivatalos ügyeknek érezte.

Már csak kettesben, a visszaszámolás éveit töltötték, amikor lánya telefonon hívta.

– Borinak szombaton tízkor lesz elsőáldozása a pasaréti templomban, jó lenne, ha eljőnnétek.

Vidékről indultak, illőn felöltöztek. Kocsiban párja megkérdezte:

– Tudod, hogy hova kell mennünk?

– Tudom.

A Templom közelében talált parkolóhelyet, kiszállt, első dolga volt megnézze hányas busz áll az íves buszvégállomáson. Meglepődött, még mindig az 5-ös. Érezte, megállt az idő, több mint ötven év. Izgatottan ment a templomba, nem térdelt le, nem vetett keresztet, szeme nem az oltárt kereste, ismerős helyen biztos léptekkel ment az oszlophoz. Megállt a tábla előtt, végtelen nyugalom áradt át testén. Hát még mindig itt van. Elsőáldozók és a szülők kezdték megtölteni a templomot, de ő csak állt, újra és újra olvasta: „Boldogok a lelki szegények mert övék a mennyek országa”

Zaklatott hangulatban vezetett hazáig. Hiányérzete volt. Elégedettsége eddigi életéről oszladozott. Találmányai, kitüntetései voltak, eddig megoldhatatlannak látszó dolgokkal is megbirkózott, és itt egy mondat, ami kifog rajta, ami legyőzi. Indulat vett rajta erőt. Miért nem lehet modellezni, mérésekkel, számításokkal, logikával megoldani?

Csak néhány hónap telt el és az élet úgy hozta, hogy lánya és veje egy hónapos szakmai útra, külföldre utazott. Felköltöztek a budai lakásba, örültek, hogy újra rutinszülők lehetnek. Gyerekek nyúlós ébresztése, röptében reggeli, siess, mert elkéssel, különórák rengetege, nyúglódós tanulás, táskákat bepakolni, beszélgetős vacsora, fürdés, fogmosás. Végre lefeküdtek. Egyik délután Bori megkérte:

– Lécci kérdezd ki a bibliát, mert holnap tézét kell írni.

– Rendben, de előtte add ide a könyvet, hogy átolvashassam. Matekból, fizikából, könyv nélkül is kikérdezlek, de nekünk a biblia nem volt tantárgy.

Kézbe vette a tankönyvet. Bibliai ismeretek IV. osztályosok számára. Lassan kezdte olvasni, feje nehezen fogadta be a szokatlan nyelvezetet, pedig csak tízéves gyerekeknek írták. Néhány kezdeti oldal után úgy érezte, neki ez magas, de tizenoldalak egyikén ismerős szóra bukkant: Boldogok. Meglepődött, mert a definíció-szerű meghatározás egészen mást jelentett, mint eddig. Érdekelni kezdte, habzsolva olvasta. Néhány oldallal később megtudta mi a mennyek országa. Már közel volt az egész évi könyvecske végéhez, amikor, megvilágosodott, hogy mit jelent a lelki szegények.

Életében sokszor hallott szavak, fogalmak, sorra új értelmet, új jelentést kaptak. Hiszen itt vannak a megoldások, itt vannak a képletek, le vannak írva a kódok! Némi

bűntudattal tette térdére a könyvet, szégyellte, hogy a szavak eddig csak az eszéig jutottak el, most a kódok segítettek kinyitni lelkét is.

Szemüvegét az ingsebbe csúsztatta, és új kérdést kezdett fogalmazni. Minden Istenhez kód kell, vagy csak az anyémhez?

CAMILLE NORMENT: RAPTURE